

Nr 147.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till ändrad lydelse av § 2 4:o tryckfrihetsförordningen; given Stockholms slott den 4 mars 1921.

Under återopande av bilagda i statsrådet hållna protokoll vill Kungl. Maj:t härmed till riksdagens prövning i grundlagsenlig ordning framlägga följande

Förslag

till

ändrad lydelse av § 2 4:o tryckfrihetsförordningen.

§ 2.

4:o. I grund av ————— som helst.

Vid föregående tillåtelse skola följande undantag ovägerligen iakttagas:

Att protokoll, hållna ————— uppenbara.

Att ej några ————— femtio riksdaler.

Att mobiliseringsplaner ————— konfiskeras.

Att, där underrätt ————— konfiskeras.

Att, då i mål ————— sexton skillingar.

Att, i vad ————— femtio riksdaler.

Det skall ————— sexton skillingar.

Att protokoll — — — — — sexton skillingar.

Att ingen — — — — — sexton skillingar.

Att läkares — — — — — sexton skillingar.

Att handlingar och protokoll i äktenskapsmål, mål om faderskap och underhållsskyldighet till barn utom äktenskap, mål om vårdnaden om barn samt mål om äktenskaplig börd, som vid underrätten handlagts inom stängda dörrar, ej må utan parternas tillstånd utlämnas till annan eller utgivas av trycket förrän femtio år efter deras död. Den häremot bryter, böte trettio tre riksdaler sexton skillingar.

Att till — — — — — sexton skillingar.

Att utdrag — — — — — femtio riksdaler.

Att till — — — — — trehundra riksdaler.

Att uppgifter — — — — — femtio riksdaler.

Att för officiell — — — — — trehundra riksdaler.

Att de vid statens järnvägar, tullverket och postverket förda anteckningar och journaler samt övriga handlingar angående vad där befordras eller behandlas ej må, i vad de angå enskildes affärsförhållanden, utlämnas förrän tre år förflutit från handlingens datum, därest ej, med hänsyn till de förhållanden, under vilka ett utlämnande ifrågasättes, trygghet kan anses vara förhanden att handlingen ej kommer att missbrukas till skada för den, som däri avses; ägande vederbörande myndighet, då undantag sålunda medgives, att göra de förbehåll, som prövas erforderliga. Den, som obehörigen utlämnar handling eller i tryck offentliggör handling, som han vet vara obehörigen utlämnad, så ock den, som bryter mot förbehåll, varunder utlämnandet skett, straffes efter allmän lag, om gärningen är i den med straff belagd, men eljest med böter från och med trettio tre riksdaler sexton skillingar till och med trehundratrettio tre riksdaler sexton skillingar, och skriften konfiskeras.

Att följande — — — — — femtio riksdaler.

Att ansökning — — — — — femtio riksdaler.

Att i ärende — — — — — konfiskeras.

Att av vattenfallsstyrelsen — — — — — konfiskeras.

Att sådant — — — — — huvudsaken.

I övrigt — — — — — stadgat är.

GUSTAF.

Birger Ekeberg.

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
fredagen den 4 mars 1921.*

Närvarande:

Statsministern VON SYDOW, ministern för utrikes ärenden greve WRANGEL,
statsråden ERICSSON, DAHLBERG, MURRAY, ELMQUIST, MALM, BERGQVIST,
HAMMARSKJÖLD, EKEBERG, HANSSON.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Ekeberg anförde:

»Uti det av särskilda kommitterade den 20 december 1912 avgivna
betänkande med förslag till tryckfrihetsordning finnes i § 11 av 2 kap.,
vilket kapitel bär överskriften 'Om allmänna handlingars offentlighet',
följande stadgande:

Kommitte-
rade 1912.

'De vid statens järnvägar och postverket förda anteckningar och jour-
naler samt övriga handlingar angående vad där befordras eller behandlas,
må, i vad de angå enskildes affärsförhållanden, icke utlämnas i andra
fall än allmän lag eller författning stadgar, förrän två år förflutit från
handlingens datum, därest ej med hänsyn till de förhållanden, varunder
utlämnande ifrågasättes, kan antagas, att desamma icke komma att
missbrukas till skada för den, som däri avses. För vinnande av trygghet
härutinnan må vid utlämnandet kunna göras de förbehåll, som prövas
nödiga.

Handling, som utlämnats i strid mot vad sålunda stadgats, må icke
i tryck offentliggöras.'

Enligt samma kapitel § 15 skulle den, som beginge brott mot före-
skrift i kapitlet eller bröte mot förbehåll, varom i bland annat § 11 för-
mälles, straffas med böter från och med fem till och med femhundra

kronor. Vore brottet begånget i ämbete eller tjänst eller vore det eljest i allmän lag belagt med straff, skulle brottet bestraffas enligt allmän lag, där ej i tryckfrihetsordningen vore stadgat högre ansvar å brottet. Till ansvar finge ej dömas för offentliggörande i tryck av bland annat handling, varom nu är fråga, med mindre vetskap förefunnits, att handlingen ej bort i tryck utgivas. Sistnämnda stadgande ägde ej tillämpning vid fråga om ansvar för förbrytelse i ämbete eller tjänst.

Beträffande de i § 11 föreslagna bestämmelserna anföra kommitterade i sina motiv:

*Vissa tull-,
järnvägs- och
posthand-
lingar.*

I 1887 års förslag till tryckfrihetslag, § 7, hade upptagits ett stadgande, varigenom till allmän lag eller författning hänvisades frågorna om de inskränkningar i den allmänna offentlighetsprincipen, som kunde påkallas med avseende å sådana vid postverket, tullverket eller statens järnvägar befintliga handlingar, som röra enskildes affärsförhållanden. Den sålunda uttalade regeln torde närmast hava åsyftats, då i motiveringen till nämnda förslag hänvisades på nödvändigheten, att, när staten uppträder såsom idkare av industriell verksamhet, dess kunder behandlas med den diskretion och grannlaglighet, varpå man hos enskilde i dylika förhållanden anser sig hava ovillkorligt anspråk.

*Järnvägssty-
relsen.*

Järnvägsstyrelsen har i sitt i ämnet avgivna utlåtande beträffande denna fråga hänvisat till en av styrelsen den 25 april 1908 avlåten skrivelse med utlåtande över en av riksdagens justitieombudsman den 14 november 1907 hos Kungl. Maj:t gjord framställning, däri justitieombudsmannen riktat Kungl. Maj:ts uppmärksamhet på en i 87 § i den av järnvägsstyrelsen den 1 oktober 1887 utfärdade instruktion för stationsföreståndare vid statens järnvägar förekommande bestämmelse, däri stadgades, att ingen utom järnvägens personal finge utan särskilt tillstånd av styrelsen lämnas tillträde till journaler, godslistor eller övriga handlingar, men att trafikanter ägde på förfrågningar erhålla de upplysningar om eget gods, som med ledningen av tillgängliga listor och handlingar kunde lämnas. Denna bestämmelse syntes justitieombudsmannen stå i tydlig strid med tryckfrihetsförordningens regel om handlingars offentlighet.

I berörda skrivelse den 25 april 1908 anförde järnvägsstyrelsen bland annat följande:

»Att det, därest § 87 i instruktionen för stationsföreståndare vid statens järnvägar varder upphävd och ersatt med en föreskrift av ovan

angivet innehåll, är oundgängligen nödvändigt, att en grundlagsändring i nyss nämnt syfte kommer till stånd, torde vara en inom affärsvärlden allmän uppfattning. Uttalanden i denna riktning hava också vid flera tillfällen förekommit. Ett uttryck härför har styrelsen funnit i två underdåniga framställningar, som, med föranledande av justitieombudsmannens förut berörda underdåniga anmälan, gjorts dels den 3 mars 1908 av Stockholms handelskammare och dels den 23 samma månad av handelskammaren i Göteborg, vilka framställningar Eders Kungl. Maj:t den 5 resp. 31 mars 1908 överlämnat till styrelsen.

I först nämnda handelskammares underdåniga framställning har till en början påpekats de allvarliga olägenheter, som för handeln skulle uppstå, därest alla hos statsbanornas stationer förvarade handlingar rörande enskilda trafikanter skulle prisgivas åt offentligheten och sålunda kunna i konkurrenssyfte utnyttjas av en och var, varjämte samma handelskammare erinrat därom, att tryckfrihetsförordningen i vissa fall redan stadgat skydd för handlingar, vilkas offentliggörande kunna träda affärssekretessen för nära, såsom beträffande vissa patentansökningar, bankspektionens handlingar, självdeklarationer m. m. Vad särskilt vidkommer de journaler och godslistor m. m., som hos statsbanorna föras över ankommande och avgående gods, framhåller handelskammaren slutligen att även de innehölle beträffande enskildes affärsförhållanden sådana upplysningar, som det måste ligga i trafikanternas intresse att icke se offentliggjorda; ävensom att en upparbetad affärsrörelse genom sin kundkrets och sina förbindelser i övrigt representerade ett visst materiellt värde, vilket ofta nog vore för själva affären lika betydelsefullt som det kapital, som insatts däri; samt att likaväl som staten skyddade detta senare, likaväl syntes det berättigat, att även produkten av det arbete, som det förra värdet representerade, i möjligaste mån skyddades mot intrång.

Handelskammaren i Göteborg har i sin underdåniga framställning förklarat sig till fullo dela de farhågor, som i ärendet uttalats av Stockholms handelskammare, och förmenar, att ingen olägenhet vidlåde hemlighållandet av de handlingar, som berördes av § 87 i instruktionen för stationsföreståndare vid statens järnvägar, samt att något berättigat intresse icke heller därigenom trädde för nära. Under framhållande, att vid de privata järnvägarna — åtminstone de, som berörde Göteborg — alltid tillämpats det i ovannämnda § 87 föreskrivna förfarandet, utan att någon anmärkning däremot med fog kunnat framställas, ävensom att den skärpta konkurrensen på alla områden ökade faran för, att missbrukandet av de

uppgifter, som måste avlämnas vid transport av gods, alltmera skulle tilltaga, på samma gång som den större omfattningen av firmornas affärsförbindelser gjorde, att följderna av berörda missbruk bleve allt allvarigare för affärlivet, har handelskammaren i Göteborg anhållit om vidtagande av erforderliga åtgärder för att förhindra offentliggörandet av de i merberörda § 87 omnämnda handlingar.

De uttalanden i föreliggande fråga, som styrelsen sålunda tillåtit sig anföra, synas styrelsen utgöra ett kraftigt stöd för den av styrelsen jämväl delade åsikt, att här ifrågavarande handlingar icke utan vidare böra göras tillgängliga för vem det vara må, utan att en inskränkning stadgas i avseende å deras offentlighet.

Beträffande därefter frågan, i vilken utsträckning handlingar av detta slag torde böra undantagas från offentliggörande, har styrelsen tänkt sig, att dylikt undantag borde införas endast ifråga om sådana handlingar, som innehålla uppgifter om godsets beskaffenhet, vikt och värde, avsändare och emottagare ävensom fraktkelopp samt avsändnings- och emottagningsstationerna, d. v. s. upplysningar, vilkas hemlighållande kan påfordras med hänsyn till vederbörande trafikants berättigade intresse.

Till dylika handlingar kunna huvudsakligen räknas godsjournaler och godslistor ävensom fraktsedlar, som var för sig meddela uppgifter i nyssberörda avseenden; men dit äro ock hänförliga notiser, godskvitton och utkörningslistor, efterkravsjournaler och efterkravssedlar, utlämningsssedlar samt fraktkreditjournaler, vilka handlingar jämväl innehålla upplysningar, som beröra ett eller flera av ovan angivna förhållanden, och förty böra undandragas offentligheten.

Givet är, att bestämmelsen om hemlighållandet af här ifrågavarande handlingar ej bör erhålla större omfattning, än förhållandena oundgängligen kräva. Någon tidsbegränsning torde, praktiskt taget, icke vara behöflig, enär flertalet av dessa handlingar icke förvaras längre vid statens järnvägar än omkring två år — utöver denna tidrymd bibehållas å stationerna endast sådana handlingar, som innefatta vederbörande trafikanters erkännande av från järnvägens sida fullgjort transportavtal, såsom godskvitton o. d. Däremot torde det icke vara lämpligt att stadga ett ovillkorligt förbud mot utlämnande eller offentliggörande av ifrågavarande gods handlingar. Likasom hittills bör naturligtvis vederbörande trafikant äga att på förfrågningar erhålla alla de upplysningar om eget gods, som med ledning av tillgängliga listor och handlingar kunna lämnas. Men undantag från förbudet torde även böra meddelas i sådana fall, då tillgång till

de i dessa handlingar meddelade uppgifter erfordras antingen med hänsyn till ett statens intresse eller ock för att tillgodose något enskilt intresse av den art, att ändamålet med hemlighållandet icke äventyras. Av den utredning, som järnvägsstyrelsen låtit verkställa rörande de fall, då under åren 1904—1907 framställningar hos styrelsen gjorts att få taga del av å stationerna förefintliga godslistor och godsjournaler, har framgått, att medgivanden i detta avseende lämnats till ett antal av 11 år 1904, 2 år 1905, 3 år 1906 och 9 år 1907, eller sammanlagt 25; att av de till styrelsen inkomna ansökningarna flertalet eller 16 avsett uppgifter, som varit behöfliga för det allmännas räkning, antingen i beskattningsändamål, för anställande av åtal eller i statistiskt syfte, och som exempelvis rört mängden av för viss trafikants räkning å statens järnvägar avsänt virke, brännvin och andra spirituösa drycker, vin och maldrycker m. m.; att av de för enskild räkning begärda utdrag ur statens järnvägars godshandlingar de flesta eller fem enligt vederbörandes uppgift erfordrats i och för rättegång, två för statistiska beräkningar rörande vissa slag av transporter, en för ersättande av förlorade anteckningar rörande eget gods o. s. v. Endast i ett fall har styrelsen under de nämnda åren funnit sig förlåten avslå en dylik framställning, däri sökanden i uppgiven egenskap av avsändare begärde upplysningar om två närmare angivna försändelser, men utredningen gav vid handen, att han icke hade något med ifrågavarande sändningar att skaffa eller eljest kunde uppgiva någon giltig anledning för sin ansökan.

Styrelsens beslut i ovan åberopade fall har föregåtts av en noggrann prövning, om ett bifall till vederbörande framställningar kunnat ur konkurrens-hänsyn anses skadligt för resp. trafikanter; och hava framställningarna bifallits, endast för den händelse så icke visat sig vara förhållandet.

Med hänsyn härtill har styrelsen föreställt sig, att ett eventuellt förbud mot offentliggörandet av statens järnvägars godshandlingar borde begränsas därhän, att tillämpningen av bestämmelsen i berörda avseende gjordes beroende av en noggrann prövning av förhållandena i varje särskilt fall.

En dylik prövning synes böra överlämnas åt järnvägsstyrelsen, som därvid har att taga hänsyn till, om meddelandet av begärd uppgift i nu förevarande hänseende skulle kunna lända till skada för den persons affärsställning, som uppgiften avser, och i sådant fall, men endast då, vägra dess utlämnande.

Ett förbud i detta avseende synes styrelsen med nu angiven begränsning

böra omfatta i statens järnvägars besittning varande godshandlingar av här ifrågakarande slag, varhelst de förvaras, således icke blott å resp. stationer utan även å statens järnvägars byråer, kontor och expeditioner i övrigt, i vilket senare hänseende styrelsen tillåter sig framhålla, att samtliga godslistor efter redovisningsperiodens slut insändas till styrelsens kontrollkontor att därstädes förvaras under fastställd tid.

På grund av vad sålunda blivit anfört, får styrelsen i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:ts behagade för riksdagen framlägga förslag till ett tillägg i tryckfrihetsförordningens 2 § 4 mom., varigenom från den i detta lagrum stadgade skyldigheten för statens tjänstemän att hålla offentliga handlingar tillgängliga för allmänheten komma att undantagas i statens järnvägars besittning befintliga journaler, listor och övriga godshandlingar, som innehålla uppgift om enskilda trafikanters gods beträffande såväl beskaflenhet, vikt och värde samt fraktkelopp, som ock avsändare och mottagare ävensom avsändnings- och mottagningsstationer, där utlämnandet eller tillhandahållandet enligt järnvägsstyrelsens beprövande kan lända trafikant till skada.»

Emellertid gav järnvägsstyrelsen i april 1908 förutnämnda 87 § i instruktionen för stationsföreståndare vid statens järnvägar följande ändrade lydelse, som nära överensstämmer med vad som enligt generalpoststyrelsens den 15 september 1905 utfärdade instruktion för tjänstemännen vid postkontoren och postkupéexpeditionerna i motsvarande fall gäller:

»På sätt och i den ordning tryckfrihetsförordningen bestämmer må sökande å tid, då expeditionen hålles öppen för allmänheten, lämnas tillträde till å stationen förvarade handlingar, i den mån dessa kunna vid utförande av de löpande göromålen undvaras. — Är fråga om handlingar, tillhörande stationens redovisning, eller i vilka tecknats kvitto rörande utlämnat gods, må delfäendet äga rum endast under omedelbar tillsyn av tjänsteman.»

Generalpost-
styrelsen.

Generalpoststyrelsen har i sitt utlåtande i detta ärende erinrat, att bestämmelser saknades rörande utlämnande från postverket av handlingar, som röra enskildes affärsförhållanden. Emellertid syntes generalpoststyrelsen de journaler, som inom postverket fördes över avgångna och ankomna värdeförsändelser eller postanvisningar, vara av den beskaflenhet, att icke envar borde äga rätt att av dem taga del. Då nämligen av dessa journaler kunde dag för dag inhämtas upplysningar rörande värdeförsändelser och

postanvisningar, som avsändas från eller ankomma till någon viss korrespondent, hade t. ex. en konkurrent till denne korrespondent för närvarande möjlighet att genom journalerna i fråga förskaffa sig kännedom om sagde korrespondents affärsförhållanden. Sådant syntes generalpoststyrelsen icke kunna anses lämpligt, och ville styrelsen fördenskull uttala önskvärdheten därav, att meranämnda journaler bleve — antingen i tryckfrihetsförordningen eller i annan särskild författning — undantagna från handlingar, som skola hållas för allmänheten tillgängliga.

Sedermera har från generalpoststyrelsen på förfrågan meddelats, att de viktigaste av de handlingar, som ur angiven synpunkt borde helt eller delvis undanhållas offentligheten, vore *ankomstjournaler* — i vilka antecknas till postanstalt ankomen försändelser, som äro avsedda att genom postanstalten tillhandahållas adressaterna; *inlämningsböcker* — i vilka antecknas vid postanstalt inlämnade försändelser (i några fall ersättas dessa böcker av stammarna till inlämningsbevis); *journaler* över in- och utbetalade postanvisningar; *registreringsböcker* — i vilka å adresspostanstalt registreras för en och samma adressat avsedda värdeförsändelser och postanvisningar; vissa *specialförteckningar* rörande särskilda slag av försändelser, såsom listor rörande värdeförsändelser, mottagna av brevbärare för beställning, förteckningar å paket från utlandet, vilka överlämnas till tullkammare, förteckningar å postanvisningar i utväxling med vissa främmande länder m. m. Upplýsningar om enskildes affärsförhållanden har ansetts likaledes kunna hämtas från postanvisningar, som kvitterade återstälts till vederbörande postanstalt, samt från de *handlingar, vilka åtfölja paket* (såsom adresskort, tulldeklarationer o. d.). Detsamma har synts gälla om kvittenser å *mottagna värdeförsändelser*, även där ej kvittot meddelats å någon av förut omnämnda handlingar, vidare om *inkasseringsförteckningar* (uppdrag att verkställa inkassering) samt möjligen om några *handlingar beträffande tidningsrörelsen*, särskilt vad angår avräkningen mellan tidningsutgivare och postanstalt å tidnings utgivningsort.

Generaltullstyrelsen har i avgivet yttrande anfört bland annat följande:

»I det av Kungl. Maj:t till 1887 års januari-riksdag avgivna förslag till ny tryckfrihetslag hade i § 7 intagits bestämmelse, bland annat, att angående utlämnande från tullverket av handlingar, vilka rörde enskildes affärsförhållanden, skulle gälla, vad särskilt vore eller bleve stadgat. Anledningen till denna bestämmelse angavs vara statens skyldighet att tillse att, om den ålade enskilde att för särskilda ändamål tillhandahålla vissa

Generaltullstyrelsen.

uppgifter, den ej medgäve andra att av dessa uppgifter göra ett orätt bruk. Denna princip, som synes styrelsen fullt riktig, torde under senare tid hava fått en särskilt utsträckt tillämpning genom de allt mera omfattande statistiska uppgifter, som dels redan blivit påbudna och dels ytterligare föreslagits.

I ett innevarande år [1909] infört tillägg till § 2 mom. 4 tryckfrihetsförordningen hava emellertid meddelats bestämmelser till förekommande av missbruk av dylika uppgifter. Vid sådant förhållande har styrelsen icke funnit anledning att med avseende å den ifrågasatta revisionen av tryckfrihetsförordningen uttrycka något annat önskningsmål än att framställningar, förslag och yttranden, som avse ändringar i gällande tulltaxa, torde, med hänsyn i främsta rummet till statsverkets intresse, men även till det ogynnsamma inflytande sådana framställningar eller förslag visat sig kunna utöva på enskildes affärsverksamhet, böra hänföras till de i § 2 mom. 4 tryckfrihetsförordningen omförmälda undantag.

Handelskam-
mare n. f.

Stockholms stads handels- och sjöfartsnämnd har i sitt i detta ämne avgivna utlåtande framhållit behovet beträffande post-, telegraf- och tullverken samt statens järnvägar av bestämmelser i den riktning, som ovan ifrågasatts.

Handelskammaren i Gävle har i en till Konungens befallningshavande i Uppsala län ingiven och till kommitterade överlämnad skrift framhållit, att till handlingar, vilkas offentlighet kunde bli affärslivet till skada, hörde bland annat statsjärnvägarnas godslistor och journaler. Om det också enligt handelskammarens mening för den allmänna kontrollen, för vissa utredningar och dylikt vore av betydelse, att handlingarna kunde bli tillgängliga, vore det otvivelaktigt, att de i konkurrenssyfte kunde missbrukas, varför det vore önskvärt, att någon anordning gjordes för att hindra den obegränsade offentligheten.

Slutligen har *Smålands och Blekinge handelskammare* i en till kommitterade ingiven skrift framhållit behovet av bestämmelser i den riktning 1887 års förslag på sätt ovan angivits innefattade. Denna handelskammare synes särskilt vända sig mot den för närvarande rådande offentligheten beträffande tullverkets handlingar, vilken enligt handelskammarens åsikt vore synnerligen menlig för affärslivet.

Kommitte-
rade.

Med anledning av vad ovan anförts torde till en början böra erinras, att med stöd av den genom 1909 års lagstiftning i tryckfrihetsförordnin-

gen införda regeln om hemlighållande av *för officiell statistik lämnade uppgifter*, för såvitt de avse namngivna enskilda personer, bolag eller andra enskilda samfälligheter — såsom det synes föranledd ensamt av hänsynen till erhållande av en så tillförlitlig statistik som möjligt — en viss sekretess på hithörande område redan är rådande. Sålunda lär den i 37 § gällande tullstadga av den 1 juli 1904 omförmälda inlaga, som det åligger exportör att vid inlastning av varor till utrikes ort avgiva till tullmyndigheten, eller den så kallade exportinlagan, i regel vara att anse såsom avlämnad i statistiskt ändamål och alltså hänföras under nyss nämnda stadgande i tryckfrihetsförordningen. I de fall, där exportinlagan jämväl ligger till grund för beräkning av vissa avgifter, t. ex. skogsvårdsavgifter enligt kungl. förordningen angående dylika den 24 juli 1903, har det ansetts tivelaktigt, huruvida tryckfrihetsförordningens nämnda regel bör tillämpas. I allt fall blir exportinlagans innehåll för envar tillgängligt, i den mån detsamma upptages i den lastförteckning, som enligt nyssnämnda paragraf i tullstadgan skall avlämnas av fartygsbefälhavare, innan fartyget utklareras, och vilken tydligen är en offentlig handling.

Vad åter angår hit till landet importerade varor lär man med hänsyn till ändamålet med de uppgifter, som i olika fall till tullmyndigheten avlämnas, hava att skilja mellan tullpliktiga och tullfria varor. Vid de förra torde man ej få anse den omständigheten, att de lämnade uppgifterna läggas till grund för den officiella importstatistiken, kunna verka därhän, att desamma likställas med uppgifter för officiell statistik i tryckfrihetsförordningens mening. Vid de senare åter synas åtminstone vissa av de uppgifter, som skola lämnas i de i tullstadgan 23 och 42 §§ omnämnda angivningsinlagor, tjäna uteslutande ett statistiskt ändamål och på den grund falla under sekretessbestämmelserna för sådana uppgifter.

I den mån statistiska kommitténs den 30 maj 1908 avgivna förslag rörande handelsstatistiken, enligt vilket särskilda värdedeklarationer skola i statistiskt syfte avgivas vid tullbehandlingen, vinner avseende, komma dessa deklARATIONER under det nämnda skyddet.

Av vad här ovan anförts likasom även av de upplysningar i övrigt, kommitterade inhämtat i den föreliggande frågan, synes till en början med tydlighet framgå, att densamma bör ses i främsta rummet ur synpunkten av de intressen för näringslivet, som därav bero.

Vad angår *omsättningen med utlandet* lär det visserligen hava visat sig, att det i vissa fall kan verka till skada för den enskilda importören

eller exportören, att de handlingar, som ligga till grund för varors behandling av *tullmyndigheten*, hållas envar tillgängliga. Vissa uppgifter, som kunna hämtas ur dessa handlingar, kunna nämligen öppna möjlighet till illojal konkurrens särskilt i fråga om kolonial- och andra varor, vilka endast från utlandet kunna tillföras den inhemska marknaden.

A andra sidan kan det under många omständigheter förefinnas ett välgrundat intresse att av de ifrågavarande handlingarna, i den mån de ej mera undantagsvis enligt den uttalade regeln beträffande för officiell statistik lämnade uppgifter böra hållas hemliga, inhämta upplysningar, som kunna vara vägledande för näringslivet och dess förhållande till den utländska marknaden. I betraktande bland annat av de brister, som för närvarande anses vidlåda den officiella handelsstatistiken, har ökad betydelse synts böra tilläggas denna synpunkt, vilken även framhållits av de representanter för industrien, till vilka kommitterade i den föreliggande frågan hänvänt sig.

Härtill kommer bland annat svårigheten att på ett sätt, som medgiver nödigt hänsynstagande i tillämpningen till förhållandena i det enskilda fallet, utmärka vad bland hithörande synnerligen mångskiftande slags handlingar kan böra undanhållas offentligheten.

På dessa och andra för offentlighet talande skäl har det i fråga om *tullverkets* handlingar icke funnits tillrädligt att frångå den i gällande tryckfrihetsförordning uttalade, hittills tillämpade principen.

Vad åter angår *varutransporter och försändelser inom landet* synes det nämnda offentlighetsintresset ur närings synpunkt vida mindre vägande. Något krav på offentlighet vad angår handlingar rörande sådan transport har, kommitterade veterligen, från näringsintresserat håll icke heller blivit framställt. Fastmer synes man från dylikt håll med styrka göra gällande, att det nuvarande tillståndet ur näringsintressets synpunkt måste anses vara till skada. Frånsett att det publicitetsintresse, den ifrågavarande lagstiftningen avser att tillgodose, i allt fall ej kan påkalla offentlighet på hithörande till sin natur mer privata än offentliga område, bör, menar man, den omständigheten, att staten — *statens järnvägar och postverket* — här uppträder såsom monopoliserad förmedlare av enskildes förhållanden i stället för en enskild, ej heller verka därhän, att den enskilde underkastas följderna av en offentlighet, för vilken han ej utsätter sig, om han icke anlitar den statliga verksamheten.

Gentemot näringsintresset har man visserligen att ställa, förutom in-

tresset av en allmän granskningsfrihet även å hithörande omfattande förvaltningsområden, trafikanternas intressen av olika slag av upplysningar om eget gods, polis- och åtalsmyndighets intresse vid brotts efterforskning o. s. v. Ett tillfredsställande beaktande av nämnda olika intressen förutsätter ett bedömande från vederbörande myndighets sida av förhållandena i det särskilda fallet, vilket även i fråga om de handlingar, det här gäller, icke är utan sina olägenheter.

Men utan att underskatta de praktiska svårigheter, varmed sålunda jämväl på detta område sekretessen är förbunden, hava kommitterade icke ansett sig kunna vid en revision av förevarande delar av tryckfrihetsförordningen underlåta att söka tillgodose de berättigade krav i sådant avseende, som blivit framförda. Kommitterade hava ansett sig därtill äga så mycket mera skäl som ett förslag i sådan riktning principiellt endast skulle innefatta en återgång till vad som, enligt vad förut nämnts, vid statens järnvägar utan vederlig invändning från trafikanters eller andra intressenters sida tillämpats under tiden 1888—1908.

Vid avfattandet av en bestämmelse i nu angivet syfte hava kommitterade icke kunnat ansluta sig till 1887 års ovan angivna förslag i ämnet, vilket i allt fall icke innebär någon verklig lösning av frågan. Å andra sidan har det av naturliga skäl ej låtit sig göra att genom uppräknande av vissa handlingar eller annorledes närmare än som skett i grundlagen angiva vad här åsyftas. Mot förslaget uttryckssätt kan möjligen invändas, att de avsedda handlingarna omedelbart giva upplysning om enskildes förhållanden, blott i vad de beröra förvaltningarna, men däremot endast indirekt om förhållandena mellan trafikanterna eller eljest om dessas »affärsförhållanden». Något missförstånd lär dock icke kunna härav föranledas; och det har å andra sidan gällt att använda ett uttryckssätt, som är ägnat att förebygga, att sekretessen går utöver vad av förut angivna hänsyn påkallas.

Enligt vad kommitterade inhämtat, lär det i fråga om dessa handlingar ej komma att möta någon egentlig svårighet för vederbörande överordnade myndighet att till ledning vid förevarande bestämmelsers tillämpning meddela lämpliga föreskrifter för de underordnade. Genom den föreslagna korta tiden för sekretessen, vilken tid dock torde motsvara de berörda näringsrättsliga kraven, avse kommitterade att i möjligaste mån tillgodose de berättigade anspråk på offentlighet, som särskilt i den allmänna granskningsfrihetens intresse förefinnas.

Av förslaget ovan intagna ståndpunkt beträffande tullverkets handlingar följer en viss bristande överensstämmelse mellan dem samt statens

järnvägars och postverkets handlingar, för såvitt angår trafiken från utrikes orter. Åt denna brist synes dock icke gent emot de praktiska olägenheter, som skulle följa av särskilda undantagsbestämmelser för sist avsedda förvaltningars vidkommande med hänsyn till sagda trafik, böra tillmätas någon egentlig betydelse.'

Stockholms
handels-
kammare
11/1 1921.

I underdånig skrivelse den 11 januari 1921 har nu Stockholms handelskammare, efter att hava erinrat om innehållet i förut av mig omnämnda § 11 i 1912 års förslag, anført:

Den föreslagna bestämmelsen, som tillkommit på grund av enstämmiga yrkanden från näringslivets representanter, avsåge att motverka det illojala förfarande, genom vilket personer eller firmor i kommunikationsverkens godshandlingar sökte skaffa sig upplysningar om sina konkurrenters affärsförbindelser.

Ifrågavarande förslag hade ännu icke blivit föremål för nådig proposition från Eders Kungl. Maj:ts sida. Då ej heller på annat sätt frågan kommit under riksdagens prövning, vore tryckfrihetsförordningens stadgande i § 2 mom. 4 om ämbetshandlingars offentlighet fortfarande tillämpligt för de ifrågavarande handlingarna. Att verkens förvaltning sålunda nödgades ställa dessa till allmänhetens förfogande hade för affärslivet varit synnerligen besvärande. Särskilt under krigs- och depressionsåren, med deras på alla områden demoraliserande verkningar, hade det i allt större utsträckning praktiserats, att järnvägarnas godshandlingar anlåtats för dylik osund upplysningsverksamhet. Likaväl som andra yttringar av illojal konkurrens, som under dessa tider florerat, hade också denna företeelse varit ägnad att i betänklig grad undergräva det sunda omdömet om lojal och illojal handling.

Då handelskammaren ansåge det synnerligen angeläget, att denna trafik med det snaraste bleve hämmad, hade handelskammaren velat hemställa om Eders Kungl. Maj:ts medverkan till en skyndsam ändring i tryckfrihetsförordningen genom införande av en ny undantagsbestämmelse i § 2 mom. 4. Att en sådan ändring icke stode i strid mot tryckfrihetsförordningens anda låge i alltför öppen dag för att behöva närmare utvecklas. Då tryckfrihetskommitténs förslag i denna punkt — såvitt handelskammaren hade sig bekant — icke rönt opposition från något håll, syntes frågan kunna anses tillfullo utredd. Likaväl som primäruppgifter för den officiella statistiken blivit undandragna offentligheten genom ett tillägg i gällande tryckfrihetsförordning, så torde det också vara möjligt att genom-

föra en förändring beträffande järnvägshandlingars och posthandlingars offentlighet utan samband med en genomgående revision av tryckfrihetsförordningen.

Om ett förslag förelades 1921 års riksdag, kunde måhända utsikter förefinnas för förändringens fullständiga genomförande 1922, varemot ett dröjsmål med förslaget framläggande måste flytta frågans avgörande flera år framåt, till skada för affärsmoralen och det sunda affärslivet.

För sin del skulle handelskammaren också önska, att tullverkets handlingar bleve indragna under samma bestämmelse, då nämligen även dessa kunde i illojalt syfte utnyttjas. Men då tryckfrihetskommitten icke velat från offentligheten undandraga tullhandlingarna, ville handelskammaren för närvarande inskränka sig till ett yrkande beträffande de handlingar, om vilkas skyddande enighet bland de sakkunniga syntes råda.

På grund av vad sålunda anförts har handelskammaren hemställt, att Eders Kungl. Maj:t täcktes för 1921 års riksdag framlägga proposition om införande av ett tillägg i gällande tryckfrihetsförordning i avsikt att, på sätt tryckfrihetskommitten föreslagit, från offentligheten undandraga vissa av statens järnvägars och postverkets handlingar.

Uti särskilda till Eders Kungl. Maj:t ingivna skrivelser hava Skånes handelskammare, Västergötlands och norra Hallands handelskammare, handelskammaren i Göteborg, Östergötlands och Södermanlands handelskammare, handelskammaren för Örebro och Västmanlands län och handelskammaren i Gävle uttalat sin anslutning till den av Stockholms handelskammare gjorda framställningen. Därvid anføres av

Andra handelskammare.

Skånes handelskammare: Utöver vad i Stockholms handelskammares skrivelse framhållits, torde förtjäna anmärkas, att, enligt av handelskammaren hos svenska järnvägsföreningen inhämtade upplysningar, de enskilda järnvägarna, vars godshandlingar ej fölle under tryckfrihetsförordningens bestämmelser, icke hölle dessa handlingar tillgängliga för allmänheten.

Handelskammaren ville även i likhet med Stockholms handelskammare, utan framställande av något yrkande, uttala önskvärdheten av, att jämväl tullhandlingar bleve undandragna offentligheten. Erfarenheten inom kammarens distrikt hade nämligen givit vid handen, att dessa handlingar likaledes ofta utnyttjades i ett syfte, som måste betraktas som illojalt.

Handelskammaren för Örebro och Västmanlands län: Utöver vad Stockholms handelskammare i sin skrivelse framhållit, hemställde handelskammaren, att även tullverkets och de enskilda järnvägarnas ifrågavarande

handlingar undandrogenes offentligheten. Handelskammaren vågade ifrågasätta denna utvidgning av Stockholms handelskammares hemställen, då såväl tullverkets som de enskilda järnvägarnas handlingar i illojalt syfte kunde utnyttjas i lika hög grad som statens järnvägars och postverkets handlingar.

Handelskammaren i Gävle ville erinra om de detaljmärkningar mot kommitterades förslag uti ifrågavarande del, som handelskammaren framfört i sitt den 7 maj 1913 avgivna underdåniga yttrande över förslaget. Handelskammaren hade i sitt oförmälda yttrande framhållit, att det föreslagna förbudet för utlämnande av vissa statens järnvägars och postverkets handlingar enligt handelskammarens mening måtte ytterligare skärpas. I sådant hänseende hade kammaren föreslagit, att dessa handlingar för att ej missbrukas till illojal konkurrens borde undandragas offentligheten åtminstone tre år från deras datum. Därjämte hade kammaren anmärkt, att det från förbudet gjorda undantag bort förses med starkare garantier mot missbruk än som skett. I förslaget hette det att »för vinnande av trygghet härutinnan, må vid utlämnandet kunna göras de förbehåll», som prövades nödiga. Enligt handelskammarens mening borde de förbehåll, som befundes nödiga, obetingat göras, varför handelskammaren föreslagit, att orden »må kunna» måtte utbytas mot ordet »skall». Utöver dessa erinringar hade handelskammaren ej haft något att anmärka mot tryckfrihetskommitténs förslag i förevarande avseende.

*Infordrade
utlåtanden.*

Yttranden i ärendet hava infordrats från järnvägsstyrelsen och generalpoststyrelsen.

Järnvägsstyrelsen har i sitt utlåtande — efter att hava erinrat dels om sin i kommitterades motivering återgivna framställning den 25 april 1908, dels därom att styrelsen i underdånigt utlåtande den 3 juni 1913 över kommitterades betänkande förklarar sig icke hava någon erinran mot kommitterades nu ifrågavarande förslag — hemställt om bifall till Stockholms handelskammares förevarande framställning.

Generalpoststyrelsen anför i sitt utlåtande: Styrelsen, som den 9 maj 1913 avgav underdånigt utlåtande över kommitterades förslag, hade därvid anfört, att enär vad från postverkets sida anförts såväl i styrelsens i betänkandet oförmälda yttrande den 10 november 1909 till dåvarande chefen för justitiedepartementet som ock i en hos styrelsen efter anmodan utarbefad, den 6 augusti 1910 till kommitterade avgiven promemoria angående vissa handlingars offentlighet blivit i kommitterades förslag beaktad

och på sådant sätt avfattad, att de föreslagna bestämmelserna syntes ur postverkets synpunkt tillfredsställande, styrelsen icke funnit skäl att mot förslaget framställa någon erinran.

Under den tid, som förflutit sedan styrelsen avgav sitt ovan återgivna yttrande, hade styrelsen icke gjort erfarenheter av beskaffenhet att föranleda styrelsen att ändra uppfattning rörande de föreslagna bestämmelsernas lämplighet. Skulle emellertid Eders Kungl. Maj:t finna skäl föreligga för sådan ändring av ifrågasatt förslag, att, på sätt handelskammaren i Gävle ifrågasatt, den tid, under vilken handlingar av ifrågasatt slag borde undanhållas offentligheten, utsträcktes från två till tre år, så hade styrelsen icke heller härutinnan att framställa någon erinran.

Ehuru det icke kommit till styrelsens kännedom, att rätten att taga del av postverkets handlingar missbrukats på sätt i Stockholms handelskammarers föreliggande skrivelse angivits, syntes det emellertid lämpligt, att en ändring av tryckfrihetsförordningen i föreslagen riktning snarast möjligt genomfördes.

Generaltullstyrelsen har i en i ärendet avgiven promemoria anfört:

Frågan om skyldighet för tullverkets tjänstemän att enligt tryckfrihetsförordningen tillhandahålla allmänheten tullverkets journaler och andra hos tullförvaltningarna förvarade handlingar har varit föremål för ett uttalande av justitiekanslern den 10 mars 1916. I detta uttalande framhålles bland annat — efter erinran att dylik skyldighet icke ålåge vederbörande beträffande för officiell statistik lämnade uppgifter, som avsåge namngivna enskilda personer, bolag eller andra enskilda samfälligheter för än fem år förflutit från uppgiftens datum — att angivningsinlaga angående exportgods i allmänhet vore att anse såsom avlämnad i statistiskt ändamål, men att dess innehåll bleve för allmänheten tillgängligt i den mån densamma upptages i den lastförteckning, som det ålåge fartygs befälhavare att avlämna före fartygets utklarande (tullstadgan § 37 enl. K. K. 28/11 13 nr 291); att angivningsinlaga angående importgods visserligen icke i sin helhet kunde likställas med uppgifter för officiell statistik, men att vissa uppgifter, som skulle upptagas i densamma, lämnades i statistiskt syfte (tullstadgan § 23 enl. K. K. 28/11 13 nr 291); samt att en handling, som vore delvis offentlig och delvis hemlig, borde, såsom senast tillkallade kommitterade för utarbetande av ny tryckfrihetsförordning anfört, tillhandahållas i den ordning, som vore förenlig med övriga viktiga tjänstäligganden och med handlingens behöriga vård, det vill säga, att den skulle

tillhandahållas i den mån sekretessens övervakande kunde äga rum utan allt för stor olägenhet och hinder i övriga tjänstgörömål.

Ehuru generaltullstyrelsen i sitt av kommittén återgivna yttrande angående ifrågasatt revision av tryckfrihetsförordningen förklarar sig — vid det förhållande att under år 1909 meddelats bestämmelse i tryckfrihetsförordningen om skydd för statistiska uppgifter — icke hava något annat önskningsmål att uttala, än att framställningar, förslag och yttranden, som avsåge ändringar i tulltaxan, måtte hänföras till de i § 2 mom. 4 tryckfrihetsförordningen omförmälda undantag, synes dock numera anledning föreligga till den uppfattning att ökad sekretess för tullverkets handlingar vore önskvärd. Under den s. k. kristiden visade det sig vid upprepade tillfällen, att rätten att ur tullverkets handlingar inhämta upplysningar om enskilda personers affärsförhållanden använts på ett sätt, som föranlett klagomål från vederbörandes sida. Av en handelskammare yrkades hos styrelsen, att densamma måtte för tullverkets tjänstemän framhålla olämpligheten av att — såsom på vissa ställen skedde — sammandrag av importen, innefattande för varje varuslag uppgifter om myckenheten eller värdet av vad de olika näringsidkarna importerade, offentliggjordes från trycket. Justitiekanslersämbetet, vars yttrande i frågan inhämtades, fann det ifrågasatta uttalandet kunna betraktas såsom ett sådant i förväg lagt hinder för skrifs utgivande, som enligt regeringsformen § 86 och ingressen till tryckfrihetsförordningen icke finge förekomma; varjämte uttalandet förutsatte en tryckningen föregående granskning, som enligt § 1 mom. 2 av nämnda förordning ej heller finge äga rum. — I ett annat fall framhöll statens handelskommission, att uppgifterna i bevis, som plägade utföras av tullmyndigheter angående import och export av varor, kunde brukas på sådant sätt, att användandet därav kunde komma i strid med bestämmelserna i 3 § av lagen den 17 april 1916 angående vissa utfästelser rörande införsel och utförsel av varor m. m. I anledning härav anbefalldes Kungl. Maj:ts generaltullstyrelsen att för vederbörande tullmyndigheter framhålla begränsningen av deras skyldighet att meddela uppgifter ur tullverkets handlingar. — I ett stort antal fall förekommo vidare framställningar om rätt att ur tullverkets handlingar erhålla eller meddela upplysning om enskildas förhållande till tullverket, vid vilkas besvarande konflikten mellan tryckfrihetsförordningens bestämmelser om offentliga handlingar och vissa, särskilt under ifrågavarande tid synnerligen berättigade anspråk på att dylika upplysningar icke meddelades eller erhöles var uppenbar.

På framställning av ett par av rikets handelskamrar föreslog 1914 års tullkommission i sitt betänkande II angående omorganisation av generaltullstyrelsen och tullverkets lokalförvaltning, att ett allmänt förbud måtte införas för vid tullverket anställda personer att i oträngt mål yppa, vad de i tjänsten erföre beträffande enskildas affärsförhållanden, dock att genom ett sådant förbud givetvis ej skulle göras intrång i tryckfrihetsförordningens bestämmelser i fråga om skyldighet att förete offentliga handlingar. Generaltullstyrelsen förklarade sig i sitt utlåtande över berörda betänkande dela kommissionens uppfattning om önskvärdheten av en föreskrift i sådan riktning men dock anse, att åt stadgandet borde givas en något annan formulering, så att detsamma otvetydigt komme att äga tillämpning även å en sedan längre tid tillbaka inom tullverket förekommande praxis, vilken emellertid särskilt under kristiden vid flera tillfällen visat sig olämplig. Styrelsen åsyftade härmed det förhållande, att vissa uppgifter rörande enskildas in- och utförsel av varor enligt journaler och andra tullverkets handlingar utarbetades av tulltjänstemän och av dem tillhandahölles andra enskilda näringsidkare eller personer. Sådant hade dock icke ansetts kunna uttryckligen förbjudas, då handlingarna, ur vilka uppgifterna hämtats, haft karaktären av offentliga handlingar eller åtminstone sådana uppgifter därur icke lämnats, vilka enligt tryckfrihetsförordningen varit att anse såsom hemliga. Det ifrågasatta stadgandet kunde med gällande lydelse av tryckfrihetsförordningen icke avse att förhindra vare sig tulltjänstemän eller allmänheten att i lagstadgad ordning taga del av tullverkets handlingar i den mån de vore av offentlig natur och från trycket utgiva därur hämtade uppgifter. Styrelsen hemställde, att föreskrift måtte meddelas därom, att det, vid ansvar såsom för allvarligt tjänstefel, skulle vara tulltjänsteman förbjudet att muntligen eller skriftligen lämna upplysningar eller uppgifter beträffande enskildas affärsförhållanden, såvida icke sådana upplysningar eller uppgifter av behörig förman eller överordnad myndighet avfordrades honom i tjänsten eller avsåge den person, av vilken begäran därom framställdes.

En bestämmelse i sådan riktning torde vara det mesta möjliga som kan vinnas med oförändrad lydelse av tryckfrihetsförordningen; men, såsom ovan antytts, skulle densamma icke utesluta möjligheten att uppgifter, hämtade ur tullverkets handlingar, skulle kunna från trycket utgivas, ehuru sådana uppgifter otvivelaktigt i många fall skulle kunna begagnas eller till och med anskaffas i illojalt konkurrenssyfte, något som kommitterade även synas vilja medgiva. Då kommitterade det oaktat icke föreslagit

samma sekretess för tullverkets handlingar som för statens järnvägars och postverkets, har detta angivits bero dels därpå, att ett välgrundat intresse förefunnnes att ur tullverkets handlingar inhämta upplysningar, som vore vägledande för näringslivet och dess förhållande till den utländska marknaden — en synpunkt, som finge ökad betydelse i betraktande av de brister som kunde anses vidlåda den officiella handelsstatistiken, dels bland annat på svårigheten att på ett sätt, som medgäve nödigt hänsynstagande i tillämpningen till förhållandena i det enskilda fallet, utmärka vad som bland hithörande synnerligen mångskiftande slags handlingar kunde bära undanhållas offentligheten.

Vad det första av de sålunda anförda skälen beträffar, torde det intresse, som förmenas tala mot inskränkning i offentligheten av tullverkets handlingar, knappast kunna numera anses vara av sådan vikt, att för tillgodoseende av detsamma de enskildes affärsförhållanden skulle i nuvarande utsträckning bära vara prisgivna åt offentligheten. Till en början synes det icke kunna bestridas, att det intresse, de enskilda kunna hava av att deras affärsförbindelser med utlandet icke offentliggöras, är minst lika betydande som vikten av att så icke sker beträffande deras inrikes affärsförbindelser. Det har framhållits, att offentlighetsintresset finge ökad betydelse på grund av bristfälligheterna i den officiella statistiken. Under år 1913 — sålunda efter det berörda uttalande gjorts — utfärdades emellertid förordning angående åstadkommande av statistiska uppgifter rörande utrikes handeln (Svensk författningssamling 1913 n:r 289) och i sammanhang därmed ny statistisk varuförteckning (n:r 290), varjämte §§ 23 och 37 tullstadgan kompletterades med föreskrifter om skyldighet att i angivningsinlagor, vid införsel i vissa fall och vid utförsel alltid, uppgiva värdet på godset (n:r 291). Genom denna lagstiftning torde å ena sidan de påtalade bristerna i statistiken hava upphävts eller åtminstone väsentligt minskats, å andra sidan de uppgiftsskyldigas intresse av sekretess ökats.

Det andra skälet mot ökad sekretess beträffande tullverkets handlingar skulle vara svårigheten att utmärka vad som bland hithörande synnerligen mångskiftande slags handlingar borde undanhållas offentligheten. Medgivnas må, att en sådan svårighet förefinnes och att det, i betraktande särskilt av den ännu oavgjorda frågan om tullverkets omorganisation och de förändringar i arbets sättet inom tullverket och formen för där förekommande handlingar, som bliva följden av omorganisationen, icke låter sig nu göra att bestämma och namngiva, vilka handlingar, som bära undandragas offentligheten. Säkerligen torde dock samma svårighet, om

också måhända ej i fullt lika hög grad, föreligga i fråga om järnvägarnas och postverkets handlingar. Något försök att specifikt uppgiva, vilka handlingar, som inom dessa verk skulle vara skyddade, har icke heller gjorts, utan endast i allmänhet föreslagits, att sekretessen skulle gälla handlingarna, i vad de angå enskildas affärsförhållanden, varjämte rätt till undantags medgivande under förbehåll medgivits vederbörande styrelser. Några betänkligheter mot en motsvarande bestämmelse i fråga om tullverkets handlingar synes icke behöva förekomma. Önskligt vore dock, att tiden, vad dessa handlingar angår, bleve bestämd till tre år, då skyddet härigenom skulle bliva mera effektivt.

Den utredning, som i ärendet föreligger, synes mig innefatta fullgoda skäl för införande i tryckfrihetsförordningen av ett stadgande, varigenom, till förhindrande av obehörigt utnyttjande, de vid statens järnvägar, tullverket och postverket förda anteckningar och journaler samt övriga handlingar angående vad där befordras och behandlas under viss begränsad tid undantagas från den offentlighet, som i allmänhet förefinnes i fråga om allmänna handlingar. Beträffande tiden för sådant förbuds giltighet synes denna i enlighet med vad handelskammaren i Gävle och generaltullstyrelsen föreslagit böra bestämmas till tre år. Förbudet synes icke böra göras ovillkorligt utan från detsamma böra undantagas de fall, då trygghet kan anses vara för handen att ett utlämnande icke kommer att missbrukas till skada för den, som avses i handling, vars utlämnande ifrågasättes. För vinnande av trygghet i berörda hänseende bör järnvägsstyrelsen, generaltullstyrelsen eller generalpoststyrelsen äga rätt att förbinda utlämnande med de förbehåll, som i det särskilda fallet må prövas erforderliga. I anslutning härtill torde straff böra bestämmas såväl för den, som obehörigen utlämnar under förbudet inbegripen handling eller med vetskap härom i tryck offentliggör sådan handling, som ock för den, vilken bryter mot förbehåll, som järnvägsstyrelsen, generaltullstyrelsen eller generalpoststyrelsen stadgat vid medgivande av undantag från förbudet. Därest överträdelse, som nu sagts, innefattar förbrytelse jämväl mot allmänna strafflagen, torde emellertid i likhet med vad som enligt § 2 4:o tryckfrihetsförordningen gäller beträffande vissa andra liknande förbrytelser, allenast ansvar enligt strafflagen böra ådömas.

Ett i ärendet framkommet yrkande, avseende att under det ifrågasvarande förbudet inbegripa jämväl de enskilda järnvägarnas handlingar, anser jag, såväl med hänsyn till dessa handlingars karaktär av enskilda

Departementsschefen.

handlingar som till det i ärendet upplysta förhållandet att dessa handlingar icke hållas för allmänheten tillgängliga, icke böra i detta sammanhang komma under omprövning.

De bestämmelser, jag efter vad som framgår av vad jag nu anfört förordar, torde böra införas närmast efter det stycke i § 2 tryckfrihetsförordningen, som avser för officiell statistik lämnade uppgifter. Mitt förslag i denna del överensstämmer med tryckfrihetskommitténs förslag.

Även en annan ändring i tryckfrihetsförordningens förevarande paragraf och moment tillåter jag mig föreslå. Enligt däri meddelad föreskrift må vid visst ansvar handlingar och protokoll i äktenskapsmål, mål om faderskap och underhållsskyldighet till barn utom äktenskap samt mål om äktenskaplig börd, som vid underrätten handlagts inom stängda dörrar, ej utan parternas tillstånd utlämnas till annan eller utgivas av trycket, förrän femtio år efter deras död. Handlingar och protokoll i mål om vårdnaden om barn äro alltså ej inbegripna under förbudet. Emellertid äger enligt 19 § av lagen den 11 juni 1920 om barn i äktenskap rätten förordna, att mål om vårdnaden om barn, som avses i lagen, skall handläggas inom stängda dörrar, och denna bestämmelse äger på grund av stadgande i 12 § tredje stycket i lagen den 14 juni 1917 om adoption tillämpning å mål om vårdnaden om sådana adoptivbarn, som i sistnämnda lagbestämmelse omförmälas. Då handlingar och protokoll i de av mig nu omnämnda målen synas mig böra, där sådant mål handlagts inom stängda dörrar, komma i åtnjutande av det skydd mot offentliggörande, som beretts förstnämnda slag av mål, föreslår jag, att i nu förevarande stycke i mom. 4 av § 2 tryckfrihetsförordningen måtte införas orden »mål om vårdnaden om barn».

Föredraganden uppläste härefter ett i enlighet med det anförda upprättat förslag till ändrad lydelse av § 2 4:o tryckfrihetsförordningen samt hemställde, att förslaget måtte genom proposition föreläggas riksdagen till prövning i grundlagsenlig ordning.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen förordna, att till riksdagen skulle avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

N. Cervin.